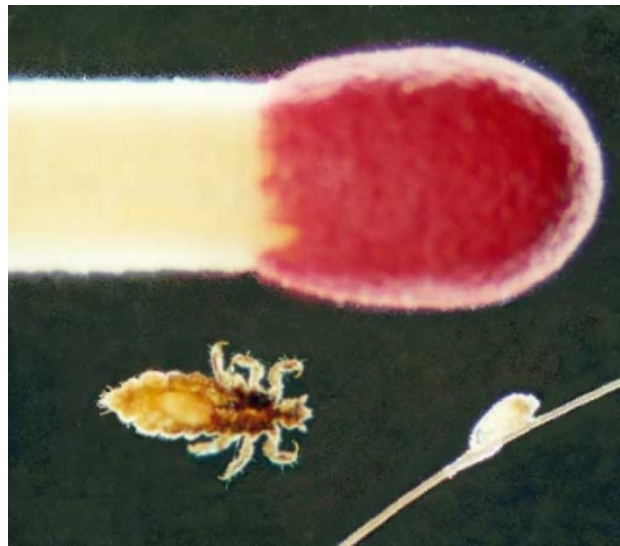

Szakmai tájékoztató a fejtetvességről

Az emberben élősködő vérszívó tetvek világszerte előfordulnak, és ez alól hazánk sem kivétel. **Évről-évre visszatérő jelenség a fejtetvesség előfordulása a gyermekközösségekben, elsősorban az általános iskolákban, de esetenként az óvodákban és a bölcsődékben is.** Napjainkban lehetőség van arra, hogy a gyermekeket ettől az élősködőtől gyorsan megszabadítsuk, tetűmentessé tegyük.

Biológiai sajátosságuk: A fejtetű (*Pediculus humanus capitis*) **3-4 mm nagyságú**, ovális alakú, szárnyatlan, hatlábú **rovar**, amely színét a haj színének megfelelően változtathatja! (szürke-világossárga kültakarójú, vérrel teleszívott állapotban piros, később feketés színű). A tetveknek igen **fejlett kapaszkodási ösztönük van**, karmaik bicskaszzerűen csukhatók vissza a lábszárra, így vérszívás idején szinte letéphetetlenül rögzítik magukat. **A tetvek repülni, ugrani nem képesek, de a fejbőrön viszonylag gyorsan tudnak mászni.** Kerülik a fényt, ezért ritkán láthatók. **A nőstény naponta 6-8 ovális alakú, apró, gyöngyházfényű petét (serkét) rak, amelyeket erős cement anyaggal a hajszálak tövéhez ragaszt, elsősorban a halánték- és tarkótájra.** Minthogy a haj egy hónap alatt kb. 1,5-2 cm-t nő, ezért a serkék fejbőrtől való távolságából megközelítőleg megállapíthatjuk, hogy mikor keletkezett a fertőzés. **A lárva a serkéből 6-8 nap alatt kel ki.** Az üres burok a hajszálon marad. A lárva 7-10 nap után felnőtt, tetű lesz belőle és maga is képes petéket rakni. A fejtetű mindig a hajban marad, lábaival a hajszálakon kapaszkodik. **Kizárólag az ember vérére szívja, naponta 6-12 alkalommal.** Az éhezést rosszul tűri, emberi vér híján pár napon belül elpusztul.

Szaporodásuk aránylag gyors, egy nőstény tetűtől 2-4 hetes élete során akár 200 utód is származhat, tehát az eltetvesedés viszonylag gyorsan bekövetkezhet. Ennek ellenére egy-egy fejen- ha csak nem nagyon elhanyagolt- ritkán van 5-10 tetűnél több.

Előfordulásuk: Bárkin előfordulhat. **Járványszerűen leginkább a gyermekközösségekben észlelhető.** Igen gyakran az erősen tetves gyermek lehet kiinduló forrása egy egész közösség (pl. osztály) eltetvesedésének, ami általában iskolakezdéskor tapasztalható.

Közegészségügyi jelentőségük: A fejtetvek fertőző megbetegedést nem terjesztenek!

Ártalmuk elsősorban abból ered, hogy a vérszívó rovarok nyálmirigyének véralvadástgátló, értágító és viszketést kiváltó anyagokat tartalmazó váladéka az emberi szervezetbe jutva **bőrizgalmat, duzzanatot és gyulladást okozhat**. A testidegen fehérjékkel szemben az ember fokozatosan érzékenyebbé is válhat. Az allergia azonban csak egy-két hét múlva, az ismételt csípések hatására fejlődik ki.

A viszketés miatt a gyakori vakarózás felsebzi a bőrt, ennek következtében másodlagos fertőzés, majd gennyesedés keletkezhet, de előfordulhat mélyre ható gyulladás is.

Terjedésük fő lehetősége: a közvetlen érintkezés! A fejtetű meglehetősen gyakori a gyerekek, különösen a kisiskolások körében, mivel ebben a korban különböző társas tevékenységek során jóval több közöttük a testi érintkezés, mint idősebb korban. Leggyakrabban úgy terjed, hogy a gyerekek játszás közben összedugják a fejüket, vagy közel hajolnak egymáshoz. Közös használati tárggyal, így például fésű, kendő, sapka, párna révén is terjedhet. Az iskolában megfertőzött gyerekek ezután már könnyen továbbadhatják a parazitákat (élősködőket) testvéreiknek, szüleiknek, amivel újabb közösségekben okozhatnak további fertőzést. Így a legtisztább családba is könnyen bekerülhetnek a fejtetvek.

Felderítésük nem könnyű, mivel a vérszívás nehezen vehető észre, ugyanis a viszketés a befecskendezett nyál hatására csak 15-30 perc múlva jelentkezik. **A fejtetvességre igen gyakran a gyermek füle körüli vakaródzás hívja fel a figyelmet.** Ilyenkor a haját lazán szétbontva meg kell vizsgálni. Elsősorban a fülek melletti, illetve mögötti területet kell gondosan átnézni. **Mivel a tetvek fény elől gyorsan menekülnek, ezért főleg a serkéket kell keresni.** Amíg csak elvétve akad élő tetű, azt nehéz megtalálni, viszont a hajszálakon erősen tapadó, fénylő, áttetsző színű serke könnyen felismerhető. **A serkét a fehér és piszkossárga közötti szín jellemzi,** míg az élő tetvek színe a fogyasztott vértáplálék mennyiségétől függően a világossárga és a sötétbordó között változhat. A korpától való elkülönítés sok esetben igen nehéz, azonban a serkét kézzel nem lehet lesepérni, míg a korpát igen. **Az élő serke a két köröm között összenyomva pattanó hangot ad,** míg az elpusztultaknál, illetve a korpánál ez nem tapasztalható. Sűrű fogazatú fésűvel a tetvek a hajból könnyen kifésülhetők és szabad szemmel is jól észrevehetőek. A fejtetvesség vizsgálatát kézi nagyító használata megkönnyíti.

Irtásuk aránylag egyszerű, feltéve, hogy mindenki együttműködik. **A fejtetvek eltávolításához használjunk speciális, erre a célra kifejlesztett tetűölő készítményeket. A megvásárolt irtószert minden esetben a címkén lévő használati utasítás szerint, nagy gondossággal alkalmazzuk.** A címkén feltüntetett hatás kizárólag az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által engedélyezett, OTH engedélyszámmal ellátott, Országos Epidemiológiai Központ által hatástani szempontból bevizsgált tetűirtó szerek esetén garantálható. Az említett készítmények hatása vegyi úton érvényesül, és mind a mozgó alakokat (lárvák, imágók) mind a tetveket (készítményenként különböző időtartam alatt) **biztosan elpusztítják.**

Bedörzsölés:

Erre a **NITTYFOR** és a **PEDEX tetűirtó hajszesz** alkalmas, amivel a hajas fejbőrt és a haját gondosan át kell nedvesíteni. A felvitt készítményt megszáradásig (kb. 5-15 perc) hagyjuk a hajon. A behatási idő alatt a mozgó tetvek és serkék is elpusztulnak. A fenti időtartam elteltével samponnal végezzünk hajmosást és az elpusztult tetveket a mosóvízzel távolítsuk el.

Bekenés:

Az erre alkalmas tetűirtó készítmények alkalmazási módja eltérő.

A **NITTYFOR tetűirtó hajkrém** és a **NIX tetűirtó szer** felhasználásakor, a kezelés előtt a szokásos módon, samponnal mossunk haját, majd alaposan öblítsük le és töröljük meg úgy, hogy nedves maradjon. A tetűirtó szert juttassuk a nedves hajra olyan mennyiségben, hogy az a haját és a hajas fejbőrt teljesen beborítsa. A készítményt **10 (NIX)**, illetve **15 (NITTYFOR)** perc múlva gondosan öblítsük le.

A **NOVOPED tetűirtó hajszesz** alkalmazásakor a készítménnyel a száraz haját és a hajas fejbőrt (különös figyelemmel a fül mögötti és a tarkótáji területre) gondosan nedvesítsük át, majd száradás után hagyjuk legalább 6 órán (!) keresztül a fejen. A hosszú behatási idő miatt a kezelést célszerű lefekvés előtt elvégezni. Ezt követően a szokásos módon, samponnal mossunk haját. A kezeléstől elpusztult tetveket és serkéket, hajmosás után, a még nedves hajról távolítsuk el.

A **PARASIDOSE tetűirtó sampon** felhasználásakor, a haját nedvesítsük be, majd a samponnal mossunk haját, és a képződő habot hagyjuk a hajon 3 percig. Ezt követően a habot bő vízzel mossuk le, és a haját szárítsuk meg. Mivel a tetűmentesség e készítmény esetén kizárólag többszöri hajmosással biztosítható, ezért még két alkalommal (először 3-4, majd másodszer 7-8 nappal az első kezelés után) végezzünk ismételt hajmosást tetűirtó samponnal.

Minden tetűirtó szer alkalmazásakor betartandó!:

Ügyelni kell arra, hogy a tetűirtó szer **ne kerüljön a szembe, mert kötőhártya gyulladást okozhat**. A gyermek csukott szemét vattával kell védeni, és amennyiben mégis véletlenül a szembe jut, vagy a nyálkahártyára kerül, bő tiszta vízzel el kell távolítani azt.

Kisebesezett bőrfelületre nem szabad alkalmazni.

A tetűirtószeres kezeléstől a serkék is biztosan elpusztulnak. A hajszálon megtapadó életképtelen serkéket azonban az életképesektől rendkívül nehéz megkülönböztetni.

Ezért a tetűirtószeres kezeléstől elpusztult serkéket a gyermek hajáról el kell távolítani, **ugyanis a serkementesség jelzi, hogy a kezelés során gondosan jártunk el.**

Mivel a serkék a hajszálahoz cementszerű anyaggal rögzülnek, az elpusztult serkék eltávolítása gyakran nem könnyű. **Az elhalt serkék eltávolítását ecetbe mártott sűrűfésűvel (tetűfésű) lehet elvégezni, vagy a serkét a hajszálról körömmel, esetleg csipesszel lehet lehúzni, vagy egyszerűen le kell vágni a hajszálat.**

A fésűn, kefén, használati tárgyakon található fejtetvek (Nittyfor, Pedex, NIX) tetűirtószerben 10 perces áztatással elpusztíthatók. **Ezt követően a használati tárgyakat meleg, szappanos vízzel le kell mosni.** A törülközőt, ruhát, ágyneműt stb. meleg mosószeres vízzel ki kell mosni, és a ruhákat, ágyneműt ki kell vasalni. A tetvek irtásához nem szükséges nagyon magas, vagy hosszan tartó hőhatás, mivel ezek 50 – 60 °C hőmérsékleten már percek alatt elpusztulnak.

Fontos megjegyezni, hogy nemcsak a fertőzött személy kezelése indokolt, hanem közvetlen környezeté is, hiszen lényeges, hogy ne maradjon fertőző góc, mert akkor könnyen létrejön a visszafertőződés.

Megelőzésük egyik leghatékonyabb tényezője a szülői gondoskodás!

A személyes tapasztalatának hiánya miatt a szülő gyakran nem veszi észre, ha a gyermeke az óvodából, az iskolából vagy a nyári táborból tetvesen érkezik haza, ezért a közösségbe tetvesen engedi el.

Fel kell figyelni arra, ha a gyermek (különösen a füle körül) gyakran vakarja a fejét. Kellő gondot kell fordítani a rendszeres hajápolásra, a hajmosásra és fésülésre, ellenkező esetben a hajra került fejtetű könnyen és gyorsan elszaporodhat. Ezért a gyermek tisztálkodásának, fésülködésének rendszeres ellenőrzése nagyon fontos. **Legalább heti gyakorisággal át kell vizsgálni a gyermek haját, nincs-e benne élő tetű vagy serke.**

A NITTYFOR és a PEDEX tetűirtó hajszesz megelőzésre is megfelelő. Ilyen célra alkalmazásuk akkor javasolható, ha a fejtetűvel történő újrafertőződés veszélye pl. egy gyermekközösségben fennáll. Megelőzés céljára a készítményt hajmosás után használjuk, és száradás után hagyjuk a hajon. **A készítmény tetűirtó hatását a következő hajmosásig (akár hetekig!) megőrzi, és a hajra kerülő fejtetűket még azok megtelepedése, elszaporodása előtt biztosan elpusztítja.** Szükség esetén a hajszeszes kezelés minden hajmosás után megismételhető.

A PARANIT és a PARASIDOSE fejtetű-riasztó aeroszol felhasználásakor, reggel, a szokásos hajápolást követően a haját, annak hosszának megfelelő mennyiségű készítménnyel 10-15 cm távolságról permetezzük be, majd hagyjuk a hajra rászáradni. Hajszáritót ne használjunk. Fejtetűesség közösségi előfordulásának veszélye esetén a kezelést 48 óránként, a gyermek reggeli iskolába indulása előtt, valamint minden hajmosást követően ismételjük meg. A tetűirtó- illetve riasztó szerek fejmosás utáni alkalmazása biztosan meggátolja a hivatlan vendégek megjelenését és a következő hajmosásig biztosítja a tetűmentességet.

Ha a gyermek olyan közösségbe jár, ahol fejtetűesség fordult elő, a Nittyfor vagy Pedex tetűirtó hajszesz ilyen célra történő alkalmazásán, valamint a Paranit vagy Parasidose fejtetű-riasztó szer felhasználásán túlmenően – rendkívül fontos annak megállapítása is, hogy a tetves személy a tetűességet kitől kaphatta meg, illetve kinek adhatta tovább, tekintettel arra, hogy akitől kapta, attól ő vagy más újra megkaphatja, akinek pedig ő adta tovább, attól visszakaphatja!

Téves hiedelem, hogy a tetűesség csak piszkos, elhanyagolt családokban fordul elő. Tudomásul kell venni, hogy a tetű "demokrata"! Nincs tekintettel korra, nemre beosztásra, rangra és vagyonra, egyszerűen táplálékát, a vért keresi. Fejtetűvel tehát bárki fertőződhet, restelni csak azt kell, ha valaki eltetvesedik, mert nem törődik gyermeke gondozásával. **Megkapni tehát nem szégyen, de eltitkolni, nem kezelni, továbbadni és ezzel a közösséget veszélyeztetni nemcsak szégyen, hanem felelőtlenség is.**

A tetűesség megelőzése és csökkentése érdekében az iskola-egészségügyi hálózat (orvos/védőnő) az iskola tanév kezdetén, majd jogszabályban előírt gyakorisággal tetűességi vizsgálatokat végez az óvodákban és az általános iskolákban, indokolt esetben a középfokú oktatási intézményekben is.

A fejtetűes gyermek kezelése elsődlegesen a szülő feladata és kötelessége, ezért amennyiben a védőnő/orvos az elvégzett szűrővizsgálatok során tetűesség fennállását észleli, erről a szülőt az osztályfőnökön keresztül írásban értesíti, hogy a szükséges kezelés otthon megtörténjen. Szociális rászorultság esetén a tetves gyermek és családja kezeléséhez a Polgármesteri Hivatalok biztosítják a tetűirtószert.

Az ismételten vagy nagymértékben fejtetves, kiszűrt gyermeket a védőnőnek/orvosnak név szerint jelentenie kell a Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv illetékes kistérségi intézetének, amely gondoskodik a tetves gyermek környezetére kiterjedő vizsgálatokról és szükség esetén a tetves személyek kezeléséről.

A tetvesség elleni eredményes munka az orvos/védőnő, szülő, pedagógus, a gondozó, a nevelő és a Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv munkatársa szoros együttműködését feltételezi.

Jogsabályi előírások

A 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 37 § (2) bekezdése értelmében: Minden egészségügyi, szociális és oktatási dolgozó, aki az elvégzett vizsgálatok során tetvesség fennállását észleli, vagy arról tudomást szerez, köteles annak megszüntetéséről haladéktalanul gondoskodni. Amennyiben ezt a tetvesség mértéke, jellege, vagy bármi más ok miatt hatáskörében nem tudja biztosítani, köteles az esetről a kistérségi népegészségügyi intézetet tájékoztatni, amely a tetvetlenítést elvégzezteti.

A tetvességi vizsgálatokat és a tetvetlenítést – a körülményektől függően és a szükséges mértékben – ki kell terjeszteni a tetvesnek talált személy környezetére, illetőleg az ott élő és vele rendszeresen érintkező személyekre is (pl. családtagokra, lakó-, munka-, tanuló társakra stb.).

Az érintett személy köteles magát alávetni a tetvesség felderítése, megszüntetése, illetőleg megelőzése érdekében szükséges eljárásoknak.

Az 1997. évi CLIV. (egészségügyi) törvény 73. § -át, az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló, június végén megjelent 2011. évi LXXXI. törvény pontosította, és megerősítette a jogköröket az alábbiak szerint:

73. § (2) Az emberi test felszínén, felhámjában, és a szövetben élősködő ízeltlábúak irtása, a ruhanemű fertőtlenítése az érintett személy, illetve közvetlen képviselője feladata. Ha ezen személyek irtási, fertőtlenítési kötelezettségüknek nem tesznek eleget, akkor hivatalból az egészségügyi szolgáltató vagy egészségügyi államigazgatási szerv képviselője jár el. Az egészségügyi szolgáltató vagy egészségügyi államigazgatási szerv képviselője által végzendő, az emberi test felszínén, felhámjában, és szövetében élősködő ízeltlábúak irtásának, illetve a ruhanemű fertőtlenítésének tülésére az érintett személy köteles.

153. §-a biztosítja:

- a kezelése bárhol történő, azonnali végrehajtását,
- a tetűirtószerek biztosítására vonatkozó települési önkormányzati kötelezettséget.

